

LIIKENNE 12

Valtakunnallinen
liikennejärjestelmä-
suunnitelma

LIIKENNE- JA
VIESTINTÄMINISTERIÖ

Liikennejärjestelmä- suunnittelu ja valtakunnallinen liikennejärjestelmä- suunnitelma

22.11.2019

Esityksen sisältö

- Liikennejärjestelmää kehitetään käyttäjien ja yhteiskunnan tarpeisiin vastaamiseksi
- Mistä liikennejärjestelmä koostuu ja mitä liikennejärjestelmäsuunnittelu on
- Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma ja sen rooli
- Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelu

Liikennejärjestelmää kehitetään käyttäjien tarpeisiin vastaamiseksi

Ihmisten liikkumis- ja kuljetustarpeet

(eri väestöryhmät, erityyppiset alueet)

- Työ- ja opiskelumatkat
- Asiointi ja vapaa-aika
- Tavarankuljetus

Elinkeinoelämän tarpeet

- Työmatka-alueiden toimivuus
- Tarpeet kuljettaa tavaraa Suomessa ja kansainvälisesti

Lisäksi yhteiskunnallisia tarpeita:

liikennejärjestelmän turvallisuus kestävyys

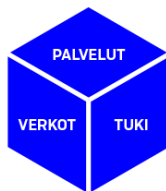

Liikennejärjestelmää kehitetään myös yhteiskunnallisesta näkökulmasta

Liikkumis- tai kuljetustarve

Tarve päästä paikasta A paikkaan B

Liikennejärjestelmä

Matkat ja kuljetukset

Määrä, mihin, millä, miten

Vaikutukset

Ilmasto- ja ympäristövaikutukset, taloudelliset vaikutukset, turvallisuusvaikutukset jne.

Yhteiskunnallisten päämäärien saavuttaminen

Suomen kilpailukyvyyn edistäminen, ilmastonmuutoksen torjunta sekä alueiden elinvoima ja saavutettavuus

Yhteiskunnalliset päämäärät (VNS 8/2018 vp)

Suomen kilpailukyvyn
edistäminen

Ilmastonmuutoksen
torjunta

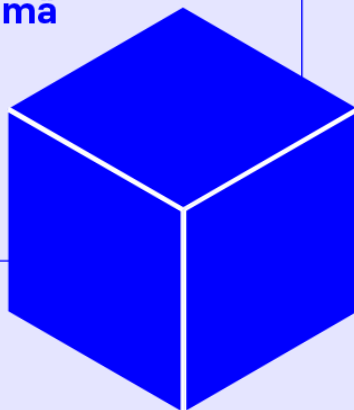
Alueiden elinvoima ja
saavutettavuus

Liikennejärjestelmän kokonaiskuva

Liikennejärjestelmä

Liikenneverkot

- Maantiet, yksityistiet, kadut, radat, vesiväylät, satamat, lentoasemat
- Kunnossapito ja kehittäminen

Liikkumisen ja kuljettamisen palvelut asiakkaille

- Henkilö- ja tavaraliikenne
- Joukkoliikenne
- Kävely ja pyöräily
- Liikkumisen palvelut
- Liikennevälineet
- Info- ja maksujärjestelmät

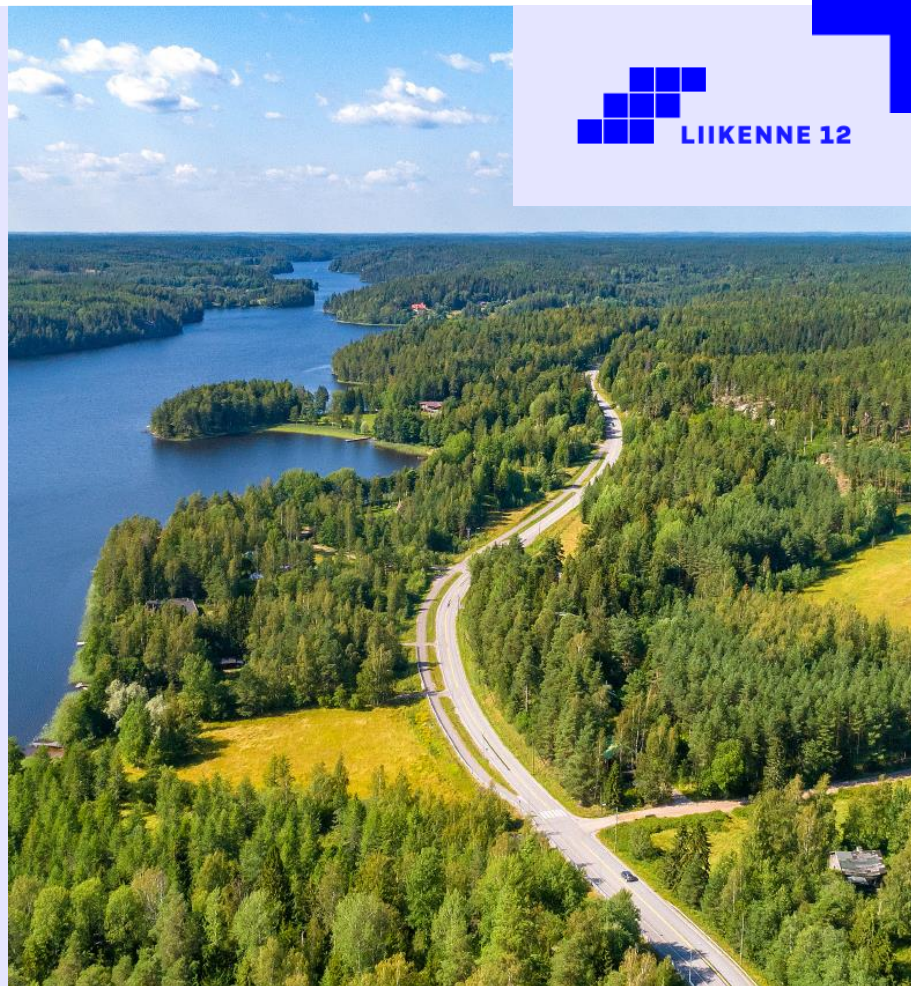
Liikennejärjestelmän tukitoimet

- Liikenteen ohjaus ja hallinta
- Liikenteen palvelut
- Viestintä- ja sähköverkot
- Käyttövoimien jakeluverkko
- Tieto

Liikenneverkot ja solmupisteet

- Maantiet, yksityistiet, kadut
- Rautatiet
- Vesiväylät
- Lentoasemat
(Finavia Oyj:n lentoasemat ja muut)
- Satamat
- Muut liikenteen solmupisteet:
rautatieasemat, linja-autoasemat,
matkakeskukset, ratapihat ja terminaalit

Liikennejärjestelmän tukitoimet

- Liikenteen ohjaus ja hallinta kaikissa liikennemuodoissa
- Tieto
- Jäänmurto ja luotsaus
- Maantielauttaliikenne
- Viestintä- ja sähköverkot
- Käyttövoimien jakeluverkot

Liikkumisen ja kuljettamisen palvelut

- Henkilö- ja tavaraliikenne
- Joukkoliikenne (mm. rautatie- ja linja-autoliikenne)
- Kävely ja pyöräily
- Liikkumisen palvelut (mm. liikkuminen palveluna/MaaS, yhteiskäyttöiset liikkumisvälineet)
- Tavaraliikenteen palvelut (kuljetuspalvelut kaikissa liikennemuodoissa)
- Info- ja maksujärjestelmät

Liikennejärjestelmäsuunnittelu ja -suunnitelmat

Liikennejärjestelmäsuunnittelu on jatkuvaa ja vuorovaikutteista vaikutusten arviointiin sekä viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyöhön perustuvaa suunnittelua.

Liikennejärjestelmäsuunnittelun tavoitteena on edistää toimivaa, turvallista ja kestävää liikennejärjestelmää ottamalla erityisesti huomioon:

- liikenteen, maankäytön, palvelurakenteen ja elinkeinotoiminnan vuorovaikutus ja toimintojen synnyttämä nykyinen ja tuleva liikennetarve;
- eri ihmisryhmien liikkumistarpeet ja matkaketjujen toimivuus;
- elinkeinoelämän kuljetustarpeet ja kuljetusketjujen toimivuus;
- liikenteen turvallisuus;

- liikenteen ympäristöhaittojen ennalta ehkäiseminen ja vähentäminen;
- liikennejärjestelmän energiatehokkuus;
- tiedon ja digitalisaation hyödyntämismahdollisuudet;
- yksityiset ja markkinaehtoiset liikkumispalvelut sekä liikenne- ja kuljetuspalvelut;
- julkisten ja julkisesti rahoitettujen liikkumispalvelujen sekä liikenne- ja kuljetuspalvelujen kehittämis- ja rahoitustarpeet; sekä
- liikenneverkkojen ja niiden solmukohtien kehittämistarpeet ja rahoitus.

Liikennejärjestelmäsuunnitelmat ja niiden toteutumisen seuranta ovat osa liikennejärjestelmäsuunnittelua.

Liikennejärjestelmäsuunnittelun vastuut

- Liikennejärjestelmäsuunnittelua tehdään valtakunnallisesti sekä alueellisesti ylimaakunnallisesti, maakunnallisesti ja kaupunkiseuduilla.
- **Valtakunnallisella tasolla** LVM:n tehtävänä on liikennejärjestelmien suunnittelu ja kehittäminen sekä valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelu.
- **Ylimaakunnallinen** liikennejärjestelmäsuunnittelu on vapaaehtoista. Pohjois- ja Itä-Suomessa tehty, Länsi-Suomessa alkamassa.
- **Maakuntien liitto** vastaa maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman suunnitteluprosessin käynnistämisestä, siihen liittyvän yhteistyön johtamisesta ja kyseisen suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa muualla kuin Helsingin seudulla.
- **Kaupunkiseuduilla** lakisääteinen velvollisuus liikennejärjestelmäsuunnitteluun on pääkaupunkiseudulla (HSL).

Liikenne- ja viestintäviraston rooli

- **Liikenne- ja viestintävirasto** koordinoi ja valvoo valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnittelun valmistelua ja toimeenpanoa sekä tuottaa ja ylläpitää valtakunnallisen tason strategisia ohjelmia, toimenpidekokonaisuuksia ja tilatietoa liikennejärjestelmän eri toimijoille. Virasto osallistuu liikennejärjestelmäsuunnitteluun ja toimenpiteiden valmisteluun liikenteen palveluiden, markkinoiden toimivuuden, tiedon hyödyntämisen ja automaation edistämisen asiantuntijana. Virasto osallistuu myös alueelliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun maakuntien liittojen, kuntien, kaupunkiseutujen ja muiden toimijoiden kanssa.
- Osallistuu valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimiseen.
- Liikennejärjestelmän tilannekuva (nykytila ja toimintaympäristön muutokset)
  - Liikennejärjestelmää koskevan tiedon tuottaminen
  - Valtakunnallisen liikenne-ennustemallin kehittäminen ja käyttäminen
  - Kansalliset selvitykset (kansalaisten tyytyväisyys liikennejärjestelmään, saavutettavuus, henkilöliikennetutkimus..)
- Vaikutusten arviointi ja sen menetelmien kehittäminen valtakunnallisella tasolla
- Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman seuranta

Väyläviraston ja ELY-keskusten rooli

- **Väylävirasto** osallistuu liikennejärjestelmäsuunnitteluun ja liikenneverkkojen toimenpiteiden valmisteluun sekä maankäytön yhteistyöhön väylänpidon asiantuntijana ja väyläomaisuuden haltijana. Virasto osallistuu myös liikenteen ja maankäytön yhteensovittamiseen sekä valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimiseen ja alueelliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun maakuntien liittojen, kuntien, kaupunkiseutujen ja muiden toimijoiden kanssa.
- **ELY-keskusten** tehtävänä on liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot, maanteiden pito sekä julkisen liikenteen järjestäminen.

Uusi strateginen suunnittelutaso pitkäjärjestykseen kehittämiseen

Valtakunnallinen
liikennejärjestelmäsuunnitelma

**Kuntien ja
kaupunkiseutujen**
liikennejärjestelmäsuunnitelmat

Maakunnallinen
liikennejärjestelmäsuunnitelma

Mihin valtakunnallisella liikennejärjestelmäsuunnitelmalla pyritään

- Nostetaan esille liikennejärjestelmän merkitys käyttäjille ja yhteiskunnallisesti. Kansallisesti merkittävien liikennejärjestelmäasioiden tunnistaminen.
- Pitkäjänteinen näkymä yli hallituskausien liikennejärjestelmän kehittämiseen – yhdensuuntainen kehittäminen eri suunnittelutasoilla ja eri politiikkasektoreiden välillä.
- Yhteisen tilannekuvan luominen liikennejärjestelmän kehittämistarpeista (nykytila ja toimintaympäristön muutokset)
- Vaikutusten arvioinnin menetelmien kehittäminen ja yhdenmukaistaminen eri suunnittelutasoilla. Päätöksenteon tietopohjan kehittäminen.
- Tavoitelähtöinen tekeminen – vaikuttavimpien toimenpiteiden valinta
- Vuorovaikutteinen suunnitelman valmistelu – yhteistyö ja asioista keskustelu
- Jatkuvan liikennejärjestelmätyön tekemisen malli valtakunnallisella tasolla ja suunnitelman toteutumisen seuranta.

Mikä liikennejärjestelmässä on valtakunnallista?

- Suomen kytkeytyminen kansainväliseen liikennejärjestelmään
- Elinkeinoelämälle tärkeiden kuljetusten ja työmarkkinoiden kannalta merkityksellisen henkilöliikenteen toimivuus
- Saavutettavuuden määrittely ja tavoitetila
- Liikennejärjestelmän energiatehokkuus (kasvihuonekaasupäästöt)
- Liikennemäärärahojen suuntaamisen pääperiaatteet
- Väyläomaisuuden hallinta
- Liikennejärjestelmän turvallisuus ja toimintavarmuus

Ohjaukeinoja

- Muutostarpeet lainsäädäntöön (lait ja asetukset, esim. pääväyläasetus)
- Valtion budjettirahoituksen suuntaamisen **kriteerit** ja budjetin ulkopuolinen rahoitus
  - Joukkoliikenteen tuet
  - Perusväylänpidon rahoituksen kohdentaminen kokonaan tai osittain (väylämuodoittain ja tuotteittain)
  - Liikenneverkon kehittämisen määrärahan suuntaaminen
  - Yksityistieavustukset, raideliikenneavustukset ja lentoliikenneavustukset
- LVM:n hallinnonalan virastojen tulosojaus (esim. kehittämishankkeiden suunnittelun ohjaus)
- Valtionyhtiöiden omistajaohjaus
- Viestintä (informaatio-ohjaus)
- Tutkimukset ja selvitykset, joiden pohjalta voidaan valmistautua seuraavaan suunnittelukierrokseen
- Kuntien toimenpiteet

Yhteensovittaminen valtioneuvoston tasolla

Julkisen talouden suunnitelmat

- Lähtökohtana JTS 2020-2023
- Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vaikuttaa julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2021-2024 ja siitä eteenpäin

Kansallinen ilmastopolitiikka

- Lähtökohtana nykyiset kansallisen ilmastopolitiikan linjaukset
- Yhteensovittaminen mm. fossiilittoman liikenteen tiekartan (LVM) ja VM:n vero- ja maksutyöryhmän valmistelun kanssa

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

- Varmistetaan, että valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma on linjassa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa

Alue- ja kaupunkipolitiikka ja sopimukset

- Valmisteluvaiheessa varmistetaan, että päätökset ja sopimukset ovat linjassa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden kanssa
- Suunnitelma ohjaa jatkossa myös alue- ja kaupunkipolitiikan sisältöä liikenteen osalta

Yhteensovittaminen muun liikennepolitiikan valmistelun kanssa

Hankeyhtiöt ja selvitys itäisen suunnan raideliikenteestä

- Varmistetaan yhteensovitus hankeyhtiöitä koskevan valmistelun ja itäisen suunnan raideliikennettä koskevan selvityksen kanssa

Liikenneturvallisuus, digitalisaatio ja automaatio

- Varmistetaan yhteensovitus liikenneturvallisuusstrategian, logistiikan digitalisaatiostrategian ja liikenteen automaation toimenpide- ja lainsäädäntösuunnitelman kanssa

Liikennejärjestelmän tukitoimiin liittyvät selvitykset

- Liikenteen hallinnan osalta meneillään Digirata-selvitys, jossa tarkastellaan junaliikenteen hallintajärjestelmän kehittämisen vaihtoehtoja (ERTMS) (valmistuu 3/2020)
- Merikuljetusten logistiikka ja Suomen ulkomaankaupan kilpailukyky -selvitys

Suunnittelun osa-alueet ja vaiheet

Valmisteluryhmät

LVM

- Vastaa suunnitelman valmistelusta
- Tiivis yhteistyö hallinnonalan virastojen kanssa

Parlamentaarinen ohjausryhmä

- Ohjaa sisältövalmistelua
- Rooli keskeinen erityisesti päämäärien ja tavoitteiden asettamisessa, toimenpideohjelman valmistelussa ja suunnitelmaa hyväksyttäessä

Yhteistyöryhmä

- Vastaa vuorovaikutuksen koordinoinnista
- Tukee ja ohjaa sisältövalmistelua
- Ministeriöt, keskeiset virastot, maakuntien liitot, suurimmat kaupunkiseudut, kunnat

Parlamentaarinen ohjausryhmä

**Puheenjohtaja
liikenne- ja
viestintäministeri
Sanna Marin**

**Jäsenet,
kansanedustajat:**

Suna Kymäläinen
(varapuheenjohtaja) ja
Raimo Piirainen
(varajäsen Seppo
Eskelinen), SD

Jari Ronkainen ja
Sheikki Laakso
(varajäsen Jussi
Wihonen), PS

Antti Rantakangas ja
Ari Torniainen (varaj.
Eeva Kalli), KESK

Markku Eestilä ja
Anna-Kaisa Ikonen
(varajäsen Ilkka
Kanerva), KOK

Mirka Soinikoski
(varajäsen Mari
Holopainen), VIHR

Merja Kyllönen
(varajäsen Juho
Kautto), VAS

Mikko Ollikainen
(varajäsen Sandra
Bergqvist), R

Antero Laukkanen
(varajäsen Päivi
Räsänen), KD

Pääsihteeri:

Ylijohtaja
Sabina Lindström,
LVM

Varapääsihteerit:

Yksikön johtaja,
viestintäneuvos
Timo Kievari, LVM

Yksikön johtaja,
viestintäneuvos
Sini Wirén, LVM

Pysyvät asiantuntijat:

Erityisasiantuntija
Tuire Valkonen, LVM

Johtava asiantuntija
**Niko-Matti
Ronikonmäki**, LVM

Budjettineuvos
Kati Jussila, VM

Pääjohtaja
Kirsi Karlamaa,
Liikenne- ja
viestintävirasto

Pääjohtaja
Kari Wihlman,
Väylävirasto

Sihteeristö:

Liikenneneuvos
Hanna Perälä, LVM

Neuvotteleva virkamies
Kaisa Kuukasjärvi,
LVM

Yksikönpäällikkö
Asta Tuominen,
Liikenne- ja
viestintävirasto

Osastonjohtaja
Anna Saarlo,
Väylävirasto

Yhteistyöryhmä

Puheenjohtajisto:

Ylijohtaja

Sabina Lindström,
LVM (puheenjohtaja)

Yksikön johtaja

Timo Kievari, LVM
(varapuheenjohtaja)

Yksikön johtaja

Sini Wirén, LVM
(varapuheenjohtaja)

Jäsenet:

Ympäristöneuvos

Petteri Katajisto, YM

Johtava asiantuntija

Katja Palonen, TEM

Neuvotteleva virkamies

Niina Suutarinen, VM

Neuvotteleva virkamies

Christell Åström,
MMM

Neuvotteleva virkamies

Anu Sallinen, PLM

Johtaja

Jarno Ilme, Liikenne-
ja viestintävirasto

Toimialajohtaja

Mirja Noukka,
Väylävirasto

Suunnittelujohtaja

Jussi Rämät, Pohjois-
Pohjanmaan liitto
(2019–2020) /

suunnittelujohtaja

Hannu Heikkinen,
Kainuun liitto (2021)

Maakuntajohtaja

Pentti Mäkinen, Etelä-
Savon maakuntaliitto
(2019–2020) /

maakuntajohtaja

Risto Poutiainen,
Pohjois-Karjalan
maakuntaliitto (2021)

Vs. Maakuntajohtaja

Antti Saartenoja,
Etelä-Pohjanmaan liitto

Maakuntajohtaja

Laura Leppänen,
Päijät-Hämeen liitto

Liikenneasiantuntija

Johanna Vilkuna,
Kuntaliitto

Pormestari

Lauri Lyly, Tampereen
kaupunki

Kaupunginjohtaja **Ari**

Nurkkala,

Raahen kaupunki

Pysyvät asiantuntijat:

Erityisasiantuntija

Tuire Valkonen, LVM

Johtava asiantuntija

Niko-Matti

Ronikonmäki, LVM

Sihteeristö:

Neuvotteleva virkamies

Kaisa Kuukasjärvi,
LVM

Liikenneneuvos

Hanna Perälä, LVM

Osastopäällikkö

Kirsi Pulkamo,

Liikenne- ja
viestintävirasto

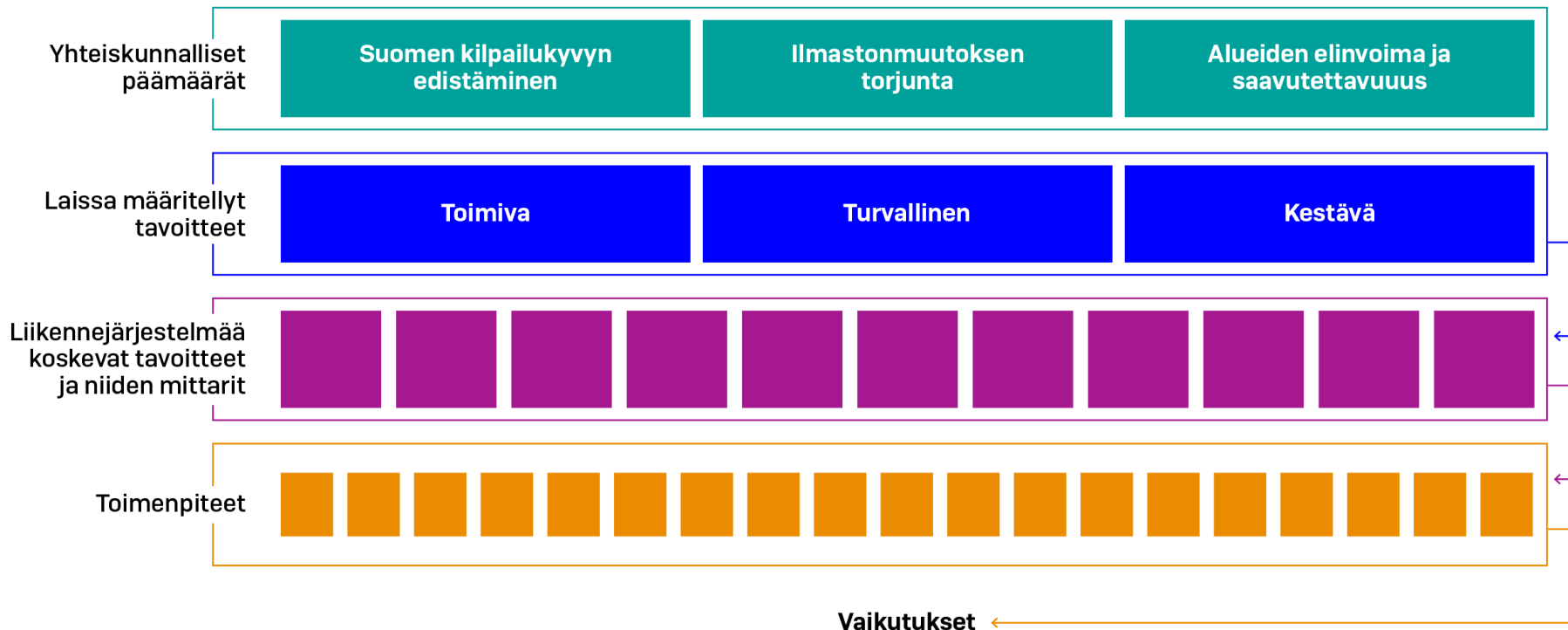
Apulaisjohtaja

Tapio Ojanen,

Väylävirasto

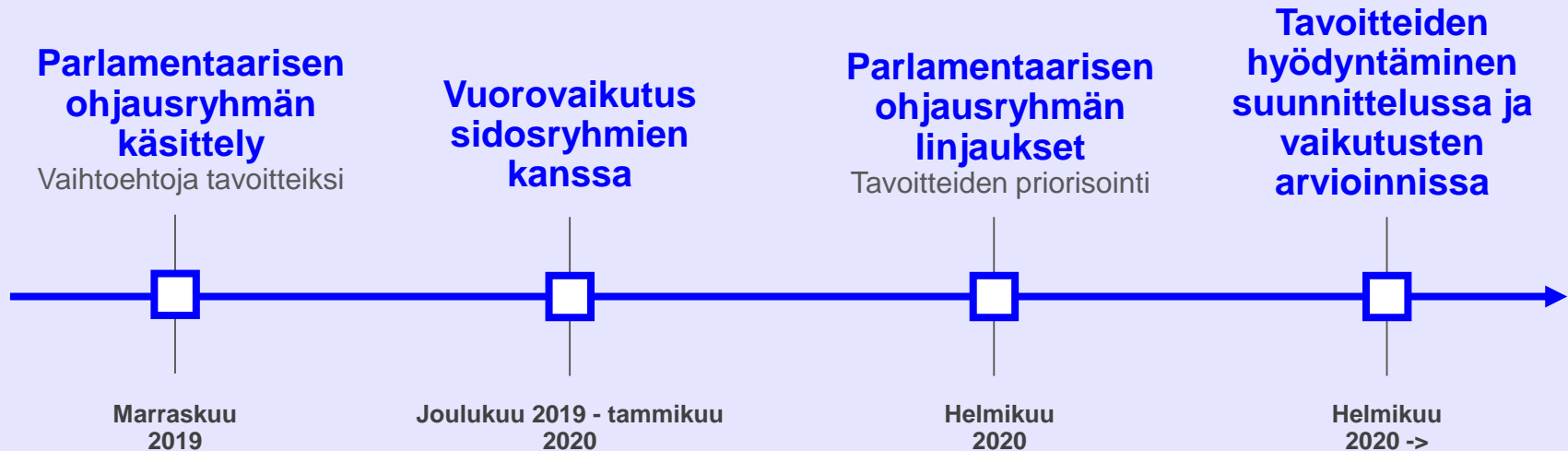
Suunnitelman rakentuminen

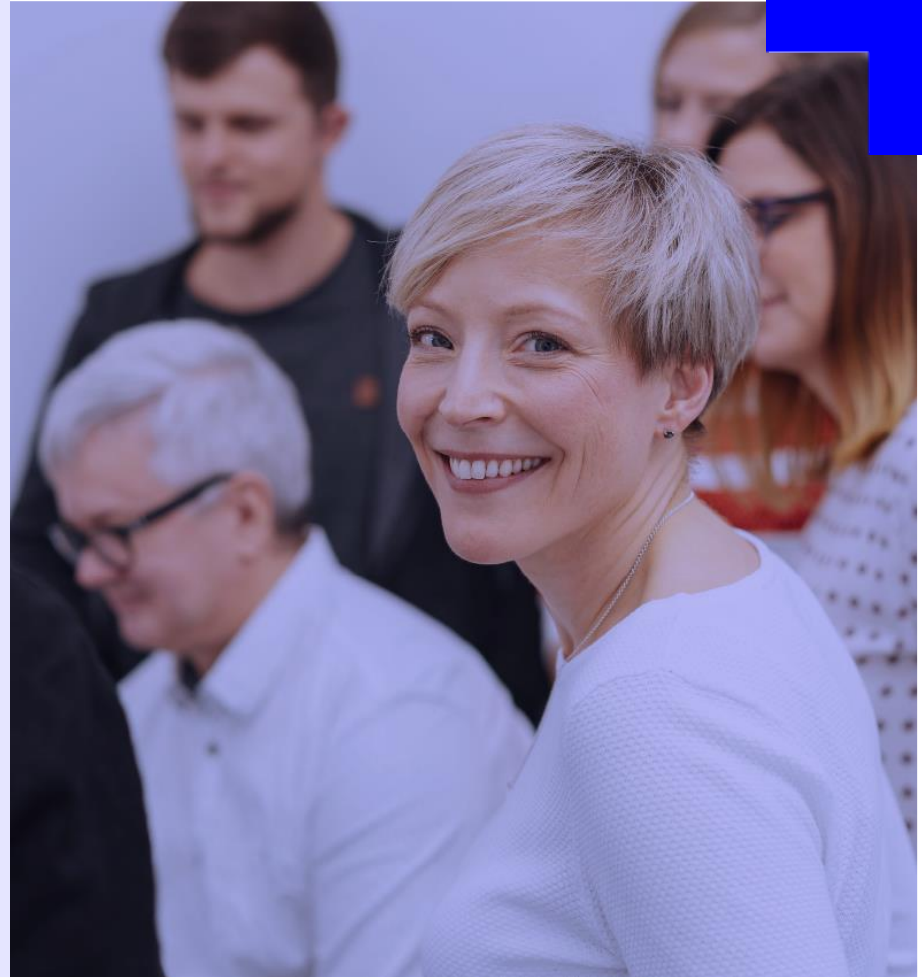
Suunnittelun eteneminen

Tavoitteiden valmistelu

Valmistelun organisointi ja vuorovaikutus

Parlamentaarinen ohjausryhmä ohjaa valmistelua

Yhteistyöryhmä

Liikenne- ja viestintäministeriö vastaa valmistelusta

Alueellisia tilaisuuksia

Valtakunnallisia tilaisuuksia

Keskusteluja eri toimijoiden kanssa
Kunnat
Maakuntien liitot
Kaupunkiseudut
Yritykset
Järjestöt, liitot

Olemassa olevat yhteistyömuodot
Alueellinen Ij-työ
Neuvottelukunnat
Yhteistyöryhmät
Verkostot

Lausunto-
kierroksia,
kyselyjä

Valmisteluun liittyvä aineisto: valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM018:00/2019

Vuorovaikutustilaisuudet (jatkuvan muun yhteistyön lisäksi)

Tavoitteita koskeva vuorovaikutus

Valtakunnallinen tilaisuus
Keskustelut maakuntien
liittojen ja ELY-keskusten
kanssa
Tilaisuus järjestöille ja liitoille

Tammikuu
2019

Alueelliset tilaisuudet (4 kpl)

Syötteen
toimenpideohjelman-
luonnoksen valmisteluun

Helmi-maaliskuu
2020

Valtakunnalliset tilaisuudet (2 kpl)

Toimenpideohjelman-
luonnoksen käsittely

Kesäkuu
2020

Valtakunnallinen tilaisuus

Toimenpideohjelman
viimeistelyvaiheessa

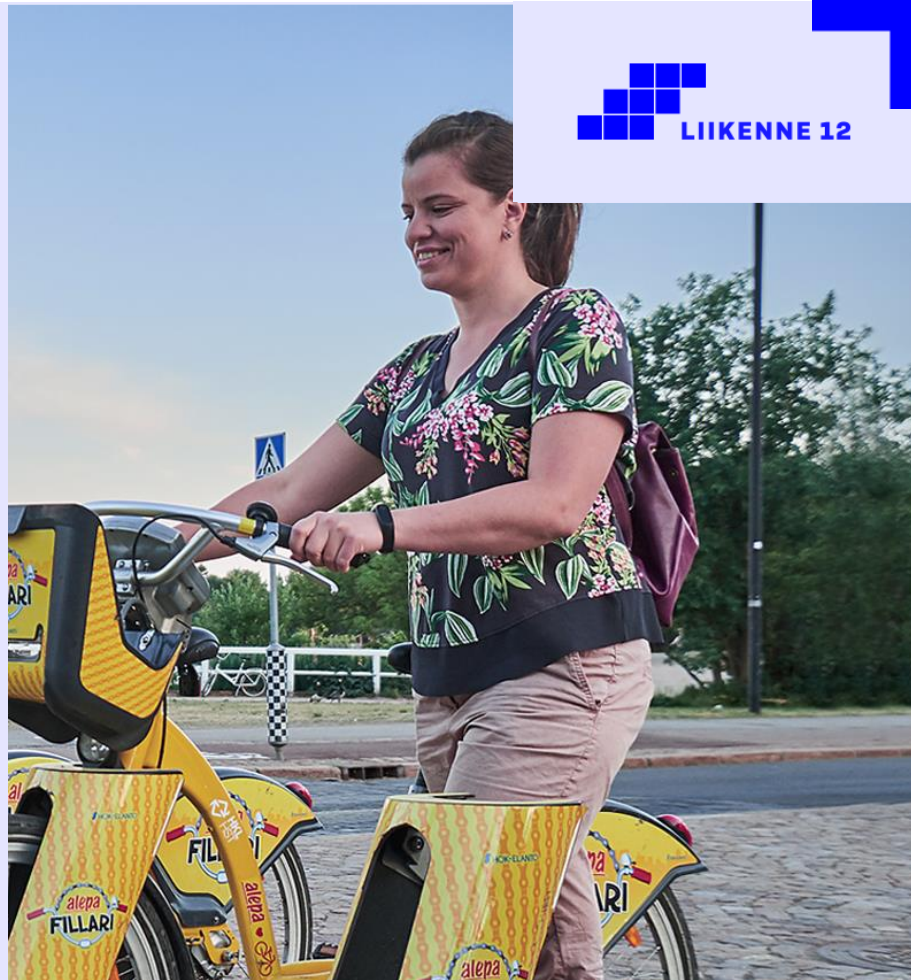
Lokakuu
2020

Vaikutusten arviointi

Miksi arviointia tehdään?

1. Parantaa suunnittelua
2. Edistää tietoon pohjautuvaa päätöksentekoa
3. Tekee ratkaisusta läpinäkyvämpiä ja hyväksyttävämpiä
4. Kannustaa yhteistyöhön ja yhdessä oppimiseen

Vaikutusten arvioinnin viisi osa-alueetta

LAINSÄÄDÄNTÖ

Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä (503/2005)

Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005)

ARVIOITAVAT VAIKUTUKSET

Saavutettavuus sekä matkojen ja kuljetusten palvelutaso

Taloudellinen kestävyys

Ekologinen kestävyys

Sosiaalinen kestävyys

Liikennejärjestelmän turvallisuus

Liikennejärjestelmäsuunnitelman vaikutusten arvioinnin kokonaiskuva

ARVIOITAVAT VAIKUTUKSET

Saavutettavuus sekä matkojen ja kuljetusten palvelutaso

Suomen kansainvälinen saavutettavuus

Alueiden välinen saavutettavuus

Kaupunkiseutujen ja alueiden sisäinen saavutettavuus

Kuljetusten palvelutaso ja käyttäjähöydyt

Matkojen palvelutaso ja käyttäjähöydyt

Taloudellinen kestävyys

Yhteiskunta-taloudellinen tehokkuus

Julkis-taloudelliset vaikutukset

Taloudellisen kasvun edellytykset

Ekologinen kestävyys

Liikennejärjestelmän ilmastovaikutukset

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Liikenteen päästöille, melulle ja tärinälle altistuminen

Yhdyskuntarakenteen kestävyys

Luonnon monimuotoisuus

Luonnonvarojen käyttö, materiaali-tehokkuus

Vesiin ja maaperään kohdistuvat riskit

Sosiaalinen kestävyys

Liikkumisen mahdollisuudet

Aluerakenne ja alueiden kehitysedellytykset

Elinolot, rakennettu ympäristö ja maisema

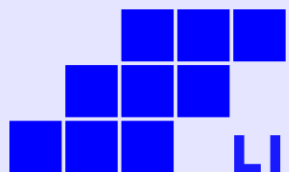
Liikennejärjestelmän turvallisuus

Tieliikenteen turvallisuus

Liikkumisympäristöjen turvallisuus

Rautatieliikenteen, merenkulun ja ilmailun turvallisuus

Liikenteen tietoturvallisuus

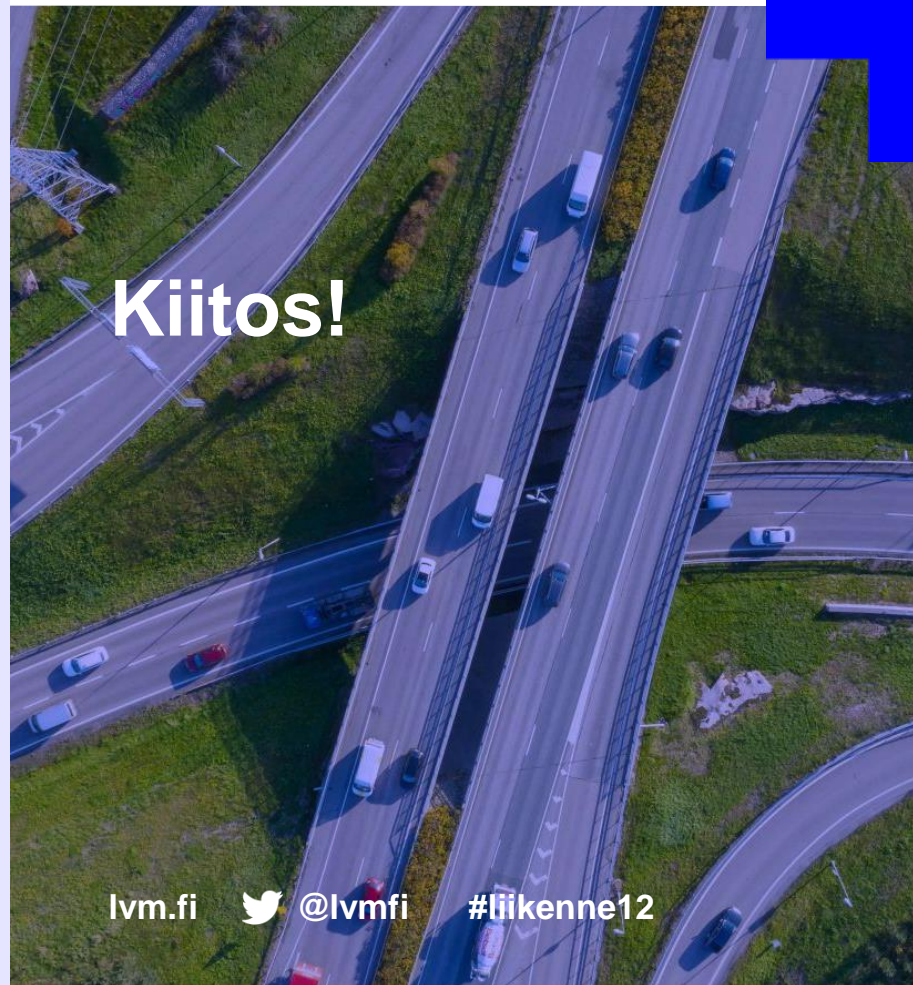

LIIKENNE 12

Valtakunnallinen
liikennejärjestelmä-
suunnitelma

LIIKENNE- JA
VIESTINTÄMINISTERIÖ

lvm.fi

[@lvmfi](https://twitter.com/lvmfi)

[#liikenne12](https://twitter.com/lvmfi)